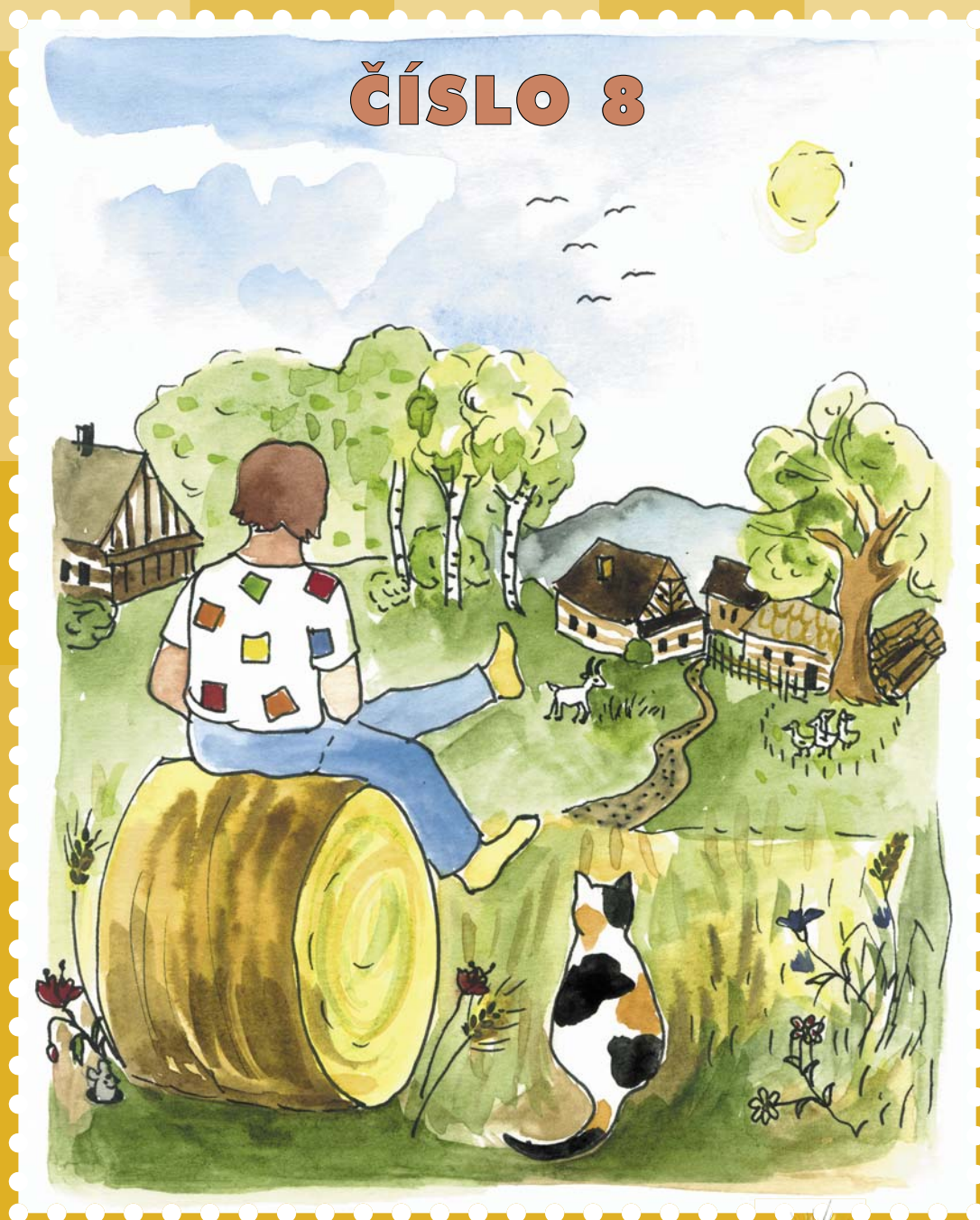

HLINECKÝ STRAKÁČEK

Časopis
pro naše děti

Ahoj děti

máme to štěstí, že bydlíme na malém městě, kde stačí kousek popojít a už jsme v přírodě. Kolem nás je spousta lesů, luk a polí. Letošní jaro nás naučilo více chodit na procházky. Už je sice podzim, ale já pevně věřím, že ven vyrazíte i teď. Když se rozhlédnete, uvidíte sklizená pole. A právě o nich bych vám rád vyprávěl. Vyznáte se v obilí? Víte, co je to bezlepková dieta? Víte, na co všechno se hodí sláma? Pojdte se se mnou projít po Veselém Kopci a uvidíte.

Váš Slávek Strakatý

Najděte v obrázku 10 klásků obilí

Obilí

Oves setý

Oves se nám s ostatním obilím neplete, nemá totiž klasy. Roste jednotlivě, má přímá, hladká a poměrně mohutná stébla. Má rád jarní deště a dobře se dokáže poprat s plevem. Pochutnávají si na něm nejen koně (tzv. obrok), ale také lidé kvůli velkému množství bílkovin, vlákniny, vitamínů a minerálů. Domů si ho kupujeme v podobě ovesných vloček a mouky.

Ječmen setý

Ječmen poznáme podle dlouhých „vousů“. Využívá se k výrobě sladu k přípravě piva. Na trhu jsou k dostání též ječné kroupy a krupky. Z ječmene se připravuje také melta, stará náhražka kávy.

Žito seté

Žito se podobá ječmenu. Klas je ale zploštělý a osiny jsou kratší. Vyrábí se z něj mouka a díky ní chleba a další druhy pečiva. Starší český název žita je rež.

Pšenice

Pšenici poznáme podle čtyřhranného klasu a nemá téměř žádné osiny. Na polích ji můžeme často vidět. Využívá se hlavně k výrobě mouky a pečiva, ale také je třeba do pšeničného piva.

Obilí v písničkách

Já mám koně

1. Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí.

Když já jim dám ov - sa, o - ni ská - čou hop - sa ...

2. Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí.
Když já jim dám obroku, oni ská - čou do skoku,
já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí.
3. Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí.
Když já jim dám jetele, oni ská - čou vesele,
já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí.

Když jsem já ty koně pásal

1. Když jsem já ty ko - ně pá - sal, při - šla na mě dři - mo - ta,

dři - mo, dři - mo, dři - mo - tin - ka, ko - ně ve - šli do ži - ta.

Sláma

Sláma je odpad po oddělení zrníček. Ale i ten se může nějak využít. Podívejte, jak si s tím poradil Strakáček.

Podestýlka

Ze slámy se může udělat takový koberec pod ovce, kozy, prasata i krávy. Dobře se jim po něm chodí, mají čistější a teplejší prostředí. Po delší době se z podestýlky stává hnůj a zase se vrací na pole, aby příští úroda lépe vyrostla.

Krmení

Slámou samotnou se krmit nedá, to by zvířatům nestačilo. Můžeme ji ke krmení přidávat, protože obsahuje dost vlákniny.

Zateplení

Naše prababičky dávaly slámu na půdu, aby jim v zimě neutíkalo teplo z chalupy. Dnes se vyrábějí slaměné balíky. Lisované nebo celé se rovnají do stěn stavby a fungují jako izolace.

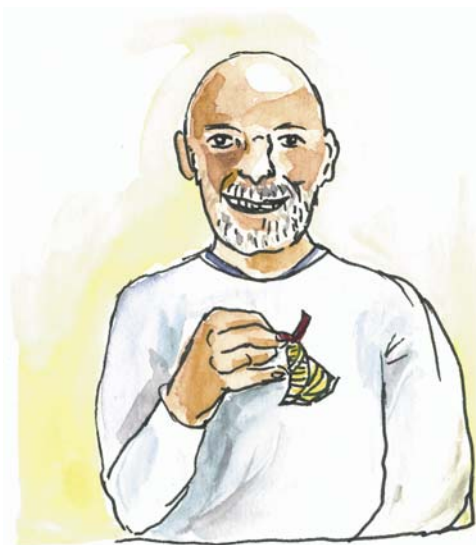

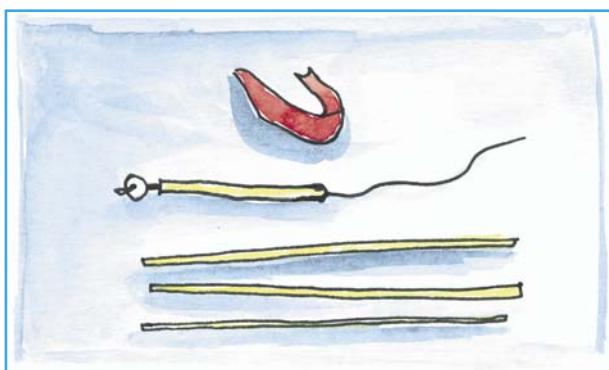
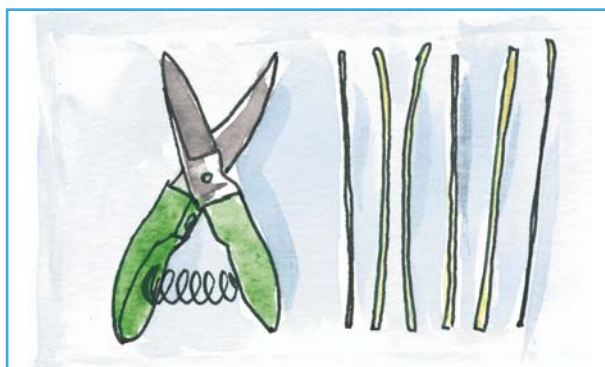
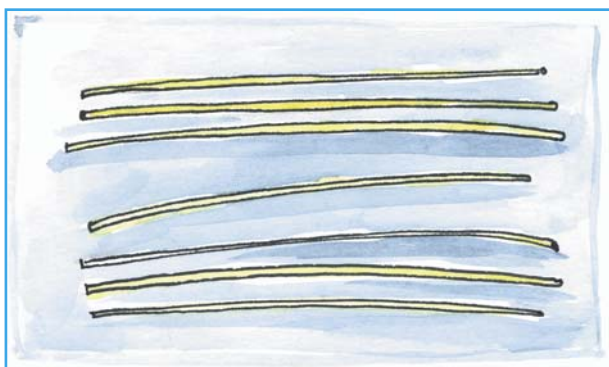
Návštěva u pana Vojance v Hájence na Veselém Kopci

Jistě jste se byli podívat se školkou, školou nebo s rodiči na Veselém Kopci blízko Hlinska. Já tam chodím moc rád. Líbí se mi staré chaloupky, všechny ty cestičky i potůček. Někdy poprosím průvodce o vyprávění, jindy se jen tak dívám, fotím, užívám si. Rád nakouknu i do chaloupek. Jaké by to bylo spát asi na peci jako v pohádce?

Dnes není venku zrovna hezké počasí, kolikátý den prší. Přeskáču louže a raději se schovám do jedné chaloupky. Svítí se v ní, kouří z komína a u stolu sedí pán. Zaťukám, pozdravím a už ho poznávám – vždyť je to pan Vojanec. Co to dělá? A proč má na stole tolik stébel slámy? Zvedne hlavu od práce, usměje se a povídá: „Strakáčku, vítám tě. To jsi hodný, že ses přišel za mnou podívat.“ Úsměv mu oplatím.

Vezmu židli, přisunu ji blíž a začnu vyzvídat: „Co vyrábíte? Copak se dá sláma využít i na něco jiného než pro zvířátka?“ Pán se nezlobí. Vstane a ukáže mi slaměný řetěz, vrkoče a zvonečky. To je krása! Musel je vyrobit někdo moc šikovný a trpělivý. Pan Vojanec se zase usměje: „Vždyť to jsem vyráběl já, právě z takových stébel, jaká kolem sebe vidíš teď. Trochu trpělivosti a cviku potřebuješ, ale zvládne to každý. Jestli chceš, naučím tě to. „Maminka by byla ráda, kdybych jí sám vyrobil překvapení,“ pomyslím si. Pustíme se tedy do práce.

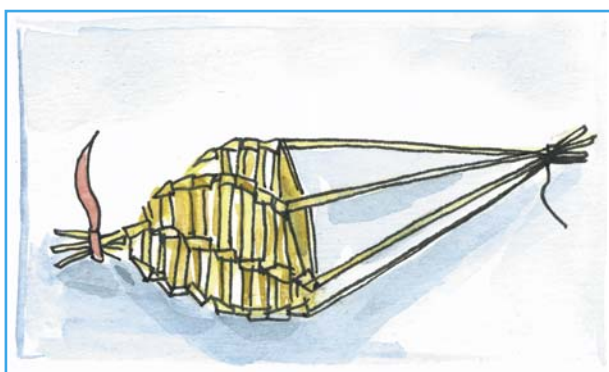

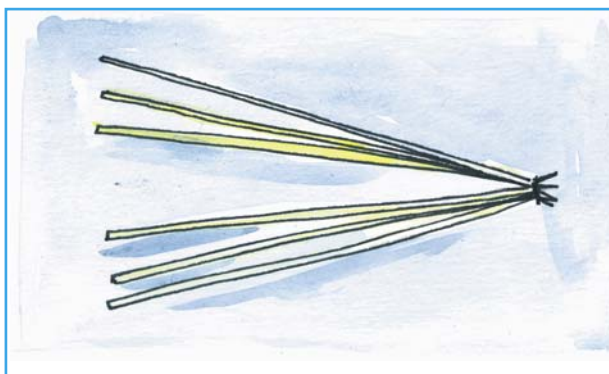
Na jednu ozdobičku potřebujeme:

6 až 10 proutků, nitku na zavazování asi 10 cm dlouhou, nitku na závěs zvonečku asi 12 cm dlouhou. Do vnitřku zvonečku srdíčko „na cinkání“ z namočeného hrášku a nůžky nebo kleštičky

Nejdříve si proutky slámy namočíme asi na hodinu do vody, aby se nám při ohýbání nelámaly. Dívám se, jak mému učiteli hbitě jedou prsty a zkouším ho napodobit.

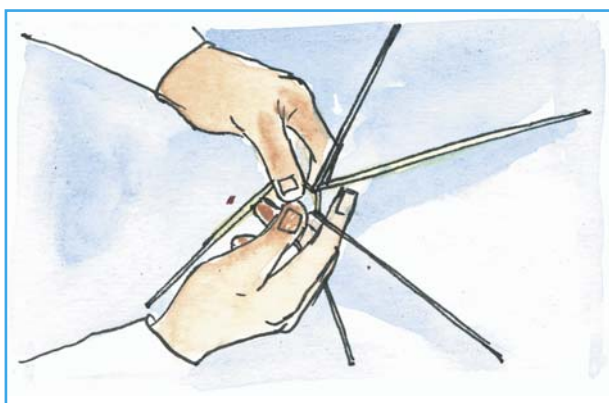

První si vyrobím takovýto košíček.

Je prý nejjednodušší a stačí mi jen šest stébel. Namočená stébla se nejdříve svážou dohromady nití v horní slabší části a v místě svázání se přidrží palcem.

Stébla se poté ohnou do stran tak, že vytvoří paprsky, jako když kreslíte sluníčko, a už začíná samotné pletení. Mám trochu trému, ale za zkoušku to stojí.

Koukám a soustředím se, palec si přidržuje stále uprostřed a ovlivňuje tvar ozdoby, její rozšíření či zúžení. Začínáme kterýmkoliv stéblem, to vezmeme a přeložíme přes dvě stébla dokola. Pak druhé spodní stéblo, přes které se stéblo položilo, se předkládá přes dvě další stébla směrem dopředu.

To se opakuje až do té doby, kdy už je košíček dostatečně velký.

Pokud je potřeba, stébla se zastříhnou na stejnou délku a svázaným spojem se protáhne delší nit, která se sváže, tak aby bylo možné za závěs ozdobu pověsit.

Posledním krokem je uvázání ozdobné stužky na spodní část košíčku. Stužky se používají červené, případně zelené, protože ty košíčku nejlépe sluší.

Přiznám se, že první pokus jsme museli vyhodit. Nějak jsem se do toho zamotal. Podruhé jsem byl pečlivější a hlavně šikovnější. Trpělivost se vyplatila. Nebojte se, návod zní složitě, ale práce je jednoduchá.

Na řadu přišla výroba zvonečku. Bude větší a k jeho výrobě bylo použito 2 x 7 stébel plus upletené ouško – klasický copánek ze tří stébel. Postup byl z počátku stejný jako u první pletené ozdoby – košíčku, jenom ke svázané slabší horní části stébel se navíc připevnilo již upletené ouško.

Místo, kde jsou stébla svázaná, se přidrží palcem a stébla se ohnou do stran tak, že vytvoří opět paprsky. Zaradoval jsem se, že to už znám a trochu vlastně umím. Zvonku ještě chybí srdíčko, které se vyrábí z hrášku. Namočený hráček se propíchne jehlou a navěsí na nit s uzlíkem. Za hrášek se poté navlékne stéblo o délce cca 7 cm, délka se přizpůsobí velikosti zvonečku a tento vytvořený závěs se provlékne a připevní v jeho horní části. Nakonec se uváže kolem ouška ozdobná barevná stužka a zvoneček je hotový.

Pan Vojanec umí ještě další krásné ozdoby.

Velikosti mohou být různé a složité.

Trpělivost se vyplatila, odnesu si malý zvoneček i vrkoč.

Ještě chvíli si povídáme, přikládáme do kamen a posloucháme praskání polínek. Původně se prý těmito slaměnými ozdobami zdobily pletené dožínkové věnce, které se na našem území pletly nejvíc v 19. století a také začátkem 20. století, přibližně do 2. světové války.

Jsem rád, že jsem se naučil něco nového a vyzrál na deštivé počasí.

Pan Vojanec se narodil v Praze, dětství prožil v Milovicích, středoškolská studia v Rožnově pod Radhoštěm a vysokoškolská pak v Olomouci. Na umístěnkou poté nastoupil do gymnázia v Hlinsku, kde začal vyučovat matematiku a fyziku a fyziku tam učí dodnes. V Hlinsku poznal i svoji manželku, která pracuje ve skanzenu na Veselém Kopci, a která ho k pletení ozdob přivedla. Zkušenosti a rady mu poté předávala paní výtvarnice Eva Hejduková z Blatna. Pan Vojanec plete pro radost a to již 33 let. Když si vzpomene na svoje začátky, tak s úsměvem říká, že než se mu začalo dařit, přišlo minimálně 100 pokusů, které nepřinesly požadovaný výsledek. Při učení využíval i travu, musel však nalézt takovou, která má stébla podobná obilí, tedy s kruhovým průřezem stébla.

Radostnému pletení předchází velká práce:

Samotnému pletení ozdob předchází pečlivá a dlouhá příprava, která začíná již o letních prázdninách, kdy už má pan Vojanec zmapované, kde se pěstuje v okolí obilí, nejlépe žito. Poté se domluví s majitelem vyhládnutého políčka na nastříhání stébel, což trvá přibližně týden. Denně se mu podaří nastříhat okolo 2 000 ks. Na produkci vánočních ozdob, které předvádí návštěvníkům v Hájence na Veselém Kopci, zpracuje okolo 15 000 stébel. Do konce listopadu se snaží mít napleteno, aby si návštěvníci mohli ozdoby nakoupit během vánočních veselokopeckých jarmarků.

K výrobě využívá jenom horní část rostliny, od prvního kolínka ke klasu, a tu také ostříhá z rostlin přímo na poli. Snaží se vždy vybírat ta nejdelší stébla. Obilí nesmí být zralé, stříhá se zelené, kdy je ještě ohebné, protože na zralém se dělají skvrny a láme se. Nastříhaná stébla se volně rozloží a asi 3 dny se suší (může to být například na půdě). Poté je třeba stébla oloupat, stáhnout jejich vrchní obal a pak přichází na řadu bělení. Bělení probíhá stejným způsobem, jako když se dřívě bělilo prádlo. Stébla se asi na hodinu namočí do vody a rozloží na posekanou travu na slunce. Stébla se ponechají na trávě i přes noc, ranní rosa je vždy navlhčí a sluníčko vysuší a vytáhne ze stébel zelenou barvu. Po dvou dnech se stébla otočí na druhou stranu a po dalších dvou dnech zase znovu, takto to probíhá asi týden. Celý proces bělení se dokončí pomocí prostředku s bělícím účinkem, a to buď s chlorem, nebo peroxidem. Stébla se namočí přibližně na hodinu do roztoku vody s bělícím prostředkem, a poté se znovu rozloží na trávě na slunci asi na jeden den.

Strakáčkovu luštění pro chytré hlavičky

OSMISMĚRKA

I	P	O	V	E	S
Š	Š	L	E	I	A
Y	E	O	L	O	K
M	N	O	P	P	U
Ž	I	T	O	E	O
K	C	L	D	E	M
J	E	Č	M	E	N

Tajenka skrývá látku obsaženou v obilí.

OBRÁZKOVÉ SUDOKU

PÍSMENKOVÁ

S	P	O	T	D	A	Z	O	I	M	K

Jen obrázek ovsa skrývá správná písmenka do tajenky

Jen obrázek 😊 skrývá správná písmenka do tajenky

😊	😊	😞	😊	😞	😊	😊	😊	😊	😞	😊
O	L	O	B	M	A	R	O	Š	É	K

Jen obrázek ↶ skrývá správná písmenka do tajenky

R	A	L	M	Ř	Ü	O	S	L	I	M
↶	↷	↷	↶	↷	↶	↶	↶	↶	↶	↷K

(řešen: lepek, podzim, obrok, musí!)

Pozdě odpoledne se Strakáček procházel po strništi zase blízko chaloupek Veselého Kopce. Tu a tam jen tak pro radost vylezl na balík slámy a zase seskočil. Na jeden takový se pak posadil a díval se do kraje. Radoval se ze slunečného dne, kýval si nohama a najednou se zarazil. Tamhle se mezi posekanými stonky něco blýská. Světlo si s tím pohrává, blikne to a zmizí. Zvědavost mu nedala. Seskočil. Už se ohýbá, už odhrnuje trochu hlíny, už drží v ruce zaoblené sklíčko. „Tak ty jsi na mě házelo prasátka, uličníku.“ Chtěl ho schovat do kapsičky, střepy přeci na pole nepatří, ale pak ho napadlo podívat se přes něj do kraje. Když vtom se začaly dít věci! Krajina poskakovala, světlo se měnilo. Lekl se, málem sklíčko upustil. Trochu ho vyleštil cípem kabátku a podíval se znovu.

Poznával pole, na kterém stál. Jenže na něm rostly brambory. Zrovna je vyoralí a posbírali. Potom najel traktor s pluhem. Zakousl se do hlíny. Půda se

pod ním rozvlnila a začala se obracet ze zad na bříško. Po roce se konečně mohla zavrtět a pustit k sobě více vláhy a čerstvý vzduch. Krásné chvílky neskončily. Přikodrcal se jiný traktor a nastavená záda jí jiným strojem nejdříve poškrábal a pak pohladil. To Strakáčkovi připomnělo, že úplně stejně mu to dělá i jeho maminka, když ji o to pěkně požádá. Jéje!

Ale život není jenom lenošení. Po odpočinku přichází práce. A děti, věřte, pole si moc toho odpočinku neužije. Jen si trochu vydechne a už je tu sečka. Musí se zasít obilí, ozim. Všechna zrníčka se posadí vzorně do řad, zavrtají se a vypadají, že spí. To bychom se ale hodně spletli, kdybychom se nechali napálit. Usnout ještě nemůžou, musí stihnout vzklíčit a poporůst. Podzimní slunce je vytáhne za zelené pačesy, vítr jim je pročeše a přichází zase člověk, aby jim postříkal hliněné pelíšky proti plevelu. Teď konečně se může doopravdy spát. Zima přikryje pole bílou peřinou a ani dupání králíků, ani běhání srnek nikoho rušit nebude. Jaro si natáhne budík a nikdy na zrníčka nezapomene. Donutí je zase poporůst. Aby na to nebylo samo, pomáháme mu přihnojením a postřiky proti plísním. V červnu nebo v červenci jsou z malých miminek statečné klasy. Neleknou se bouřky ani deště. Dál stojí jako vzorní vojáci. Sluníčko se jim za to odmění a promění je ve zlato. Ano, všimli jste si, jak obilná pole vypadají jako zlatá? A jak se nad nimi v létě tetelí horký vzduch? A jak se vlní, když si s nimi hraje vítr? Asi v polovině srpna nastane ta správná chvíle pro kombajny. Pomalu se sunou skrz lán a chroupají a chroupají. Zrníčka se odvezou do sila, ze slámy se smotají balíky. Hurá, Strakáček si zase po nich bude moci skákat, dokud mu je neodvezou do stohu. Pro pole nastává krátký čas odpočinku. Otočí ho ze zad na břicho, poškrábou a pohladí. Ale co se děje se zrníčky v silu? Zase si pospávají a klimbají, dokud je nenaloží a nepošlou do mlýna. Tam je semelou na mouku, aby měli pekaři z čeho péct chleba a housky.

Strakáčkovi klesla ruka držící kouzelné sklíčko, vydechl ohromením: „Tohle všechno se musí stát na jednom poli, abych měl dobrou snídani?“ Pohladil sklíčko na dlaní. Teď si ho teprve pečlivě schoval do kapsičky. Taková vzácnost se nenajde každý den! Hlavně, aby ho neztratil.

Ještě se na chvíli opřel o svůj balík. Nechal se vyhřívat paprsky. Ale protože se slunce klonilo za obzor, musel vyrazit domů. Rukou přejel kapsu, sklíčko v ní stále leží. To je dobře. Kdo ví, kdy se mu bude zase hodit.

Strakáček přemýšlí

Strakáček doma odpočívá. Vždycky umí zahnat nudu pěknou knížkou, ale tentokrát hledá na internetu. Při svých výpravách za obilím totiž zaslechl dvě divná slova: ŽNĚ a DOŽÍNKY. Vy byste dokázali vybrat správnou možnost?

Slovo žně znamená:

- a) Dobrý koláč upečený z žitné mouky
- b) Sekání trávy
- c) Sklizeň obilí

Slovo dožínky znamená:

- a) Oslava
- b) Uklízení balíků
- c) Zaorání strniště

Ano, žně jsou sklizeň obilí. Dříve se pole sekalo kosou a zrno se muselo vymlátit cepem. Dnes toto práci zvládnou kombajny.

A dožínky? Byla to slavnost po povedených žních. Všichni se radovali, že mají úrodu a těžká práce se podařila. Hospodář dostal dožínkový věnec, upletený z obilí a ozdobený květy. Nechyběly v něm ani jeřabiny a makovice. Věnec prý měl magickou moc a lidé věřili, že přinese dobrou úrodu i příští rok. Hospodář odměnil čeleď (toho, kdo pro něj pracoval) bohatou hostinou. Následovalo pak tancování a zpěv.

Dokážete správně spojit názvy s obrázky?

CEP – SNOP – SRP
– VLČÍ MÁK – CHŘPA
– OŠATKA – MLÝNSKÝ
KÁMEN – ŽEBŘIŇÁK

Recept

Zkuste si vyrobit domácí müsli, můžete poprosit o pomoc maminku, babičku nebo kohokoli jiného. Nebojte se, určitě to zvládnete.

Domácí müsli

Co budeme potřebovat:

plech vyložený pečícím papírem

větší misku a lžíci

500 g ovesných vloček

1 lžičku mleté skořice

100 g rozinek

50 g slunečnicových semínek

100 g ořechů

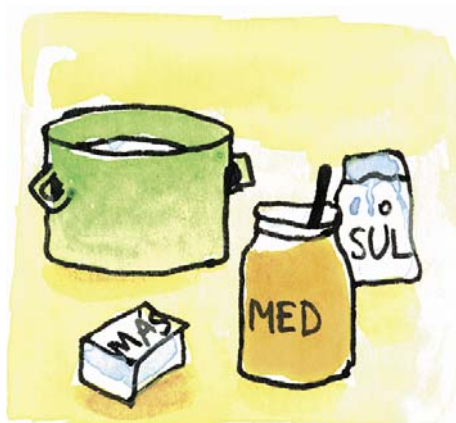
Přidat můžeme také chia semínka, jiné ořechy a sušené ovoce, brusinky. Ale zároveň můžeme ubrat něco, co nám nechutná.

120 g másla

4 až 5 lžic medu a špetku soli

Postup:

Do mísy vsypeme ovesné vločky, nardrcené ořechy, rozinky a skořici. Vše dobře promícháme a V hrnci rozpustíme máslo, přidáme med a špetku soli.

Směs rozprostře na plech. Nemačkáme, necháme načechnuté

Pečeme na 160 °C asi 10 minut.
Pak směs promícháme
A ještě pečeme dalších 10 minut.
Po vyndání z trouby necháme vychladnout
a už si pochutnáváme.

STRAKÁČEK MÁ STAROSTI

Obilí obsahuje skupinu látek, tzv. LEPEK. A bříška některých dětí i dospělých si s tím neumí poradit. Když snědí něco vyrobeného z obilné mouky (rohlík, koláče, palačinky ...), začne je to bolet, není jim dobře. Bývají i více unavení. Jakmile na to pan doktor přijde, začnou držet bezlepkovou dietu, kdy se vyhýbají všem potravinám, které lepek obsahují. V obchodech jim pomáhá tato značka na obalech:

Pomozte nemocnému Strakáčkovi najít všechna dobrá jídla, aby ho bříško nebolelo a byl zase zdravý:

(Správné řešení, vzhledu nohama na stránce: ovoce, zelenina, med, kuře, chleba se značkou bez lepku)

PŘÍBĚH VESELÉHO KOPCE

Za vlády Václava nebylo toho v našem kraji mnoho, pouze pár osad, obklíčených hustým . Ale protože byl zde kraj úrodný a na hojný, začali se sem lidé stěhovat, zakládat nové rodiny a rozšiřovat .

Podle pověsti dokonce i a patron českých zemí Václav přijel dohlédnout na osidlování kraje a mycení . Sám nařídil postavit vodní na Chrudimce, která pak nesla jméno Králova Pila. Václav byl velmi oblíbený mezi svými poddanými a rád si s nimi povídal. Nechal proto na konci své návštěvy uspořádat velikou oslavu.

Všichni rádi přiložili k dílu. Ženy pekly a chystaly pohoštění, staří u škubali , muži se rozhodli dojet na pro nejlepší v okolí a z přinesli hojný úlovek divoké . Děcka se zase předháněla v povídání o udatném českém a dívky se strojily před , aby se Václavu zalíbily. Celá ta bujará slavnost se odehrávala na návrší nad . Dokonce byl prý kvůli této slávě vymýcen vrcholek , aby se všichni z okolí vešli ke a mohli jeden večer se svým hodovati. Na počest této události se tomu vrchu od té doby říká Veselý Kopec.

Poznej deset rozdílů mezi obrázky

Strakáček a obilí

Jméno autora obrázku:

.....

Věk:

Adresa:

.....

.....

Místní akční skupina Hlinecko

Komenského 187

539 01 Hlinsko

5 3 9 0 1

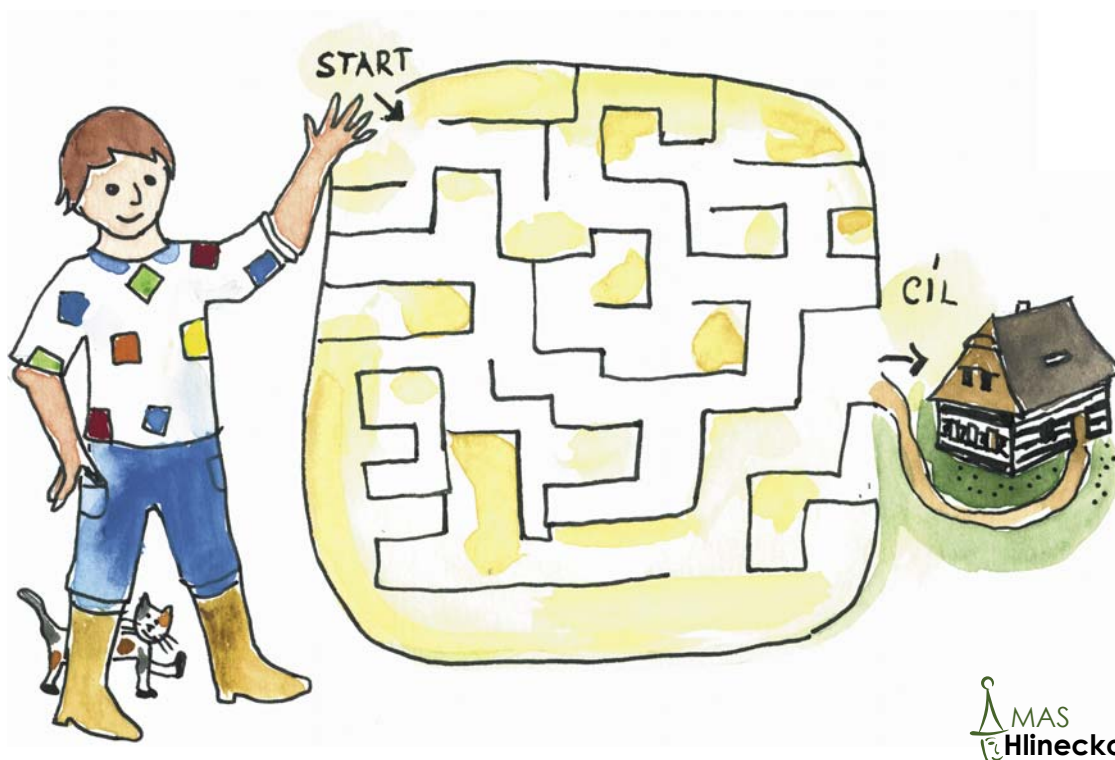
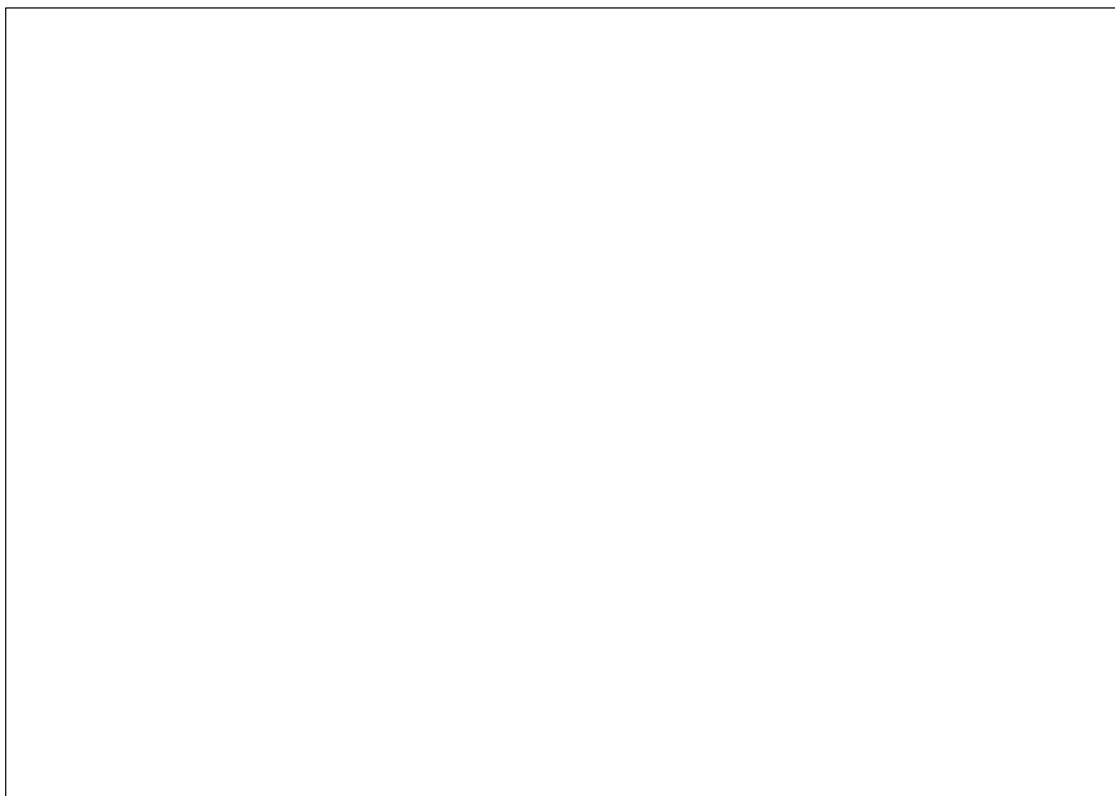

Strakáček se dozvěděl spoustu nových věcí. Doufám, že i Vám se jeho putování líbilo.

„Milé děti, budu rád, když mi nakreslíte něco o obilí na pohlednici a pošlete mi ji. Každého z Vás odměním“.

Váš Slávek Strakatý

MAS
Hlinecko

Časopis je vydán v rámci projektu financovaného z OP VVV s názvem Místní akční plán rozvoje vzdělávání ORP Hlinsko II s registračním číslem CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009503.

Jako podklady byly využity informace od Anety Danielové ze Zemědělské a.s. Vysočina a od RNDr. Hynka Vojance.

Autorka obrázků Jana Doležálková, redakční úprava MAS Hlinecko, z.s., tisk Grafies, a.s.

Časopis je vydán pod evidenčním číslem MK ČR E 22011..